

Växtlighet gynnar tätortens vatteninsekter

Johan Andersson

Det är en solig förmiddag i sena maj i Solparken i Solna. Jag är här för att håva insekter i den lilla dammen i parkens mitt, men där finns bara en liten artfattig gyttjepöl kvar. En äldre dam som sitter vid en parkbänk och läser tidningen avbryter sig och kommer intresserat fram och hör sig för vad jag sysslar med. Hon berättar att hon som tioåring var med vid invigningen av parken och att folk inte riktigt förstod varför kommunpamparna skulle anlägga en park just här. ”På den tiden var det rena landsbygden här”, tillägger hon och återberättar hur vacker hon en gång upplevt parken.

Urbaniseringens förvandling av landsbygden till tätort har haft en dramatisk inverkan på landskapet och det är inte mycket av den historiska omgivningen som är sig lik. Genom utdikning, markberedning, anläggande av väg och genom byggnadskonstruktion har skog och våtmarker fått ge vika för den moderna tätorten. De grönområden som finns kvar är starkt splittrade och ligger ofta långt isär. Många djur- och växtarter har reagerat på den snabba tätortsutvecklingen och för vissa har den ökade förbindelsen till människan varit gynnsam medan andra har missgynnats och förskjutits till städernas utkanter. Vilka miljöförhållanden som påverkar artsammansättningen i tätorten är ännu bristfälligt kartlagt och det var i ett försök att svara på den frågan som jag håvade insekter i norra Stockholms kommuner.

Där det finns vatten finns det liv, sägs det. Dammar är ett viktigt inslag i grönområden och är livsmiljö för många djur- och växtarter. Flertalet av arterna i det ekosystem som dessa dammar utgör är starkt förknippade med varandra och genom att jämföra strukturen hos insektssamhällena i dammar med lokala miljöförhållanden försöker jag avgöra vad i miljön som kan påverka insekterna i tätortsmiljön positivt eller negativt. En rik insektsfauna vittnar inte bara om en frisk miljö utan kan verka positivt på andra arter så som fåglar och groddjur.

I samband med insektshåvandet samlade jag in en rad olika data på miljöförhållanden i dammarna och deras närområde. I studien visade det sig att de undersökta dammarna hade ett mer särpräglat och artrikare insektssamhälle om de låg längre ifrån bebyggt område och hade mycket uppstickande vattenvegetation. Många insekter har visat sig vara starkt knutna till växter som tjänstgör som bland annat föda, ägglägningsplats och gömslen. Detta samspel visade sig tydligt genom att mängden av insekter ökade längre ifrån bebyggelse och med ökande växtlighet i dammarna och högre andel skog omkring dem. Näckrosor och annan flytbladsvegetation bidrog även till en ökad mångfald i dammarna.

Vill man gynna insektssamhällena i tätortsområden är det därför viktigt att försöka anlägga grönområden med växtlighet omkring dammarna som en buffertzonen för att tillhandahålla en mer naturlig livsmiljö och öka avståndet till bebyggda områden. Ett viktigt steg är även att underlätta för växter att etablera sig vid dammarna eller stödplantera i anslutning till dammarna.

Små åtgärder kan därmed förbättra utsikterna för de insekter vars livsmiljöer drastiskt minskar och en estetiskt tilltalande miljö med möjligheter till rekreation för stadsbor står inte nödvändigtvis i kontrast med en bibehållen - eller ännu bättre - ökad biologisk mångfald.